

Innlegg Torfinn Harding, Magne Mogstad og Ole-Andreas Elvik Næss

Fakta og fiksjon om tilbakeholdte overskudd

Det lønner seg ikke å utsette utbytte-skatt ved å beholde overskudd i selskapene, ifølge regnestykker som Halvor Hoddevik konstruerer. I så er det ikke bare vi forskere som tar feil, men også bedriftseierne.

Torfinn Harding

Magne Mogstad

Ole-Andreas Elvik Næss

Torfinn Harding, Universitetet i Stavanger og NHH, Magne Mogstad, University of Chicago og SSB, og Ole-Andreas Elvik Næss, Samfunns- og næringslivsforskning, NHH

● Halvor Hoddevik går i DN 26. oktober knallhardt ut mot våre argumenter for at det kan være fordelaktig for kapitaleiere å utsette utbytteskatten ved å tilbakeholde overskudd i selskapet.

Siden 2006 har det norske skattesystemet vært lagt opp slik at det er skatt på utbytte og kapitalgevinster, men at bedriftseiere også kan velge å utsette denne skatten så lenge pengene beholdes i selskapene. Etter at denne reformen ble innført, viser dataene tydelig at bedriftseiere har valgt å beholde mye av overskuddene i selskapene sine.

Heller enn å betale utbytte og dermed utløse utbytteskatt, så velger de i stor grad å beholde overskuddet i selskapene sine. Nye rapporter estimerer at størrelsen på dette tilbakeholdte overskuddet samlet sett kan overstige flere tusen milliarder kroner.

Hvorfor velger eierne å beholde pengene i selskapene og utsette utbytteskatten?

Hoddeviks svar på dette spørsmålet er kollektiv irrasjonalitet: «I min omgang med mange velstående mennesker har jeg oppdaget et utbredt fenomen: skatteallergi. Denne plagen kan føre til at det er viktigere å ikke betale skatt enn å spare penger».

En annen mulighet er at bedriftseierne vet utmerket godt hva de gjør og at Hoddeviks regnestykker ikke fanger opp virkeligheten.

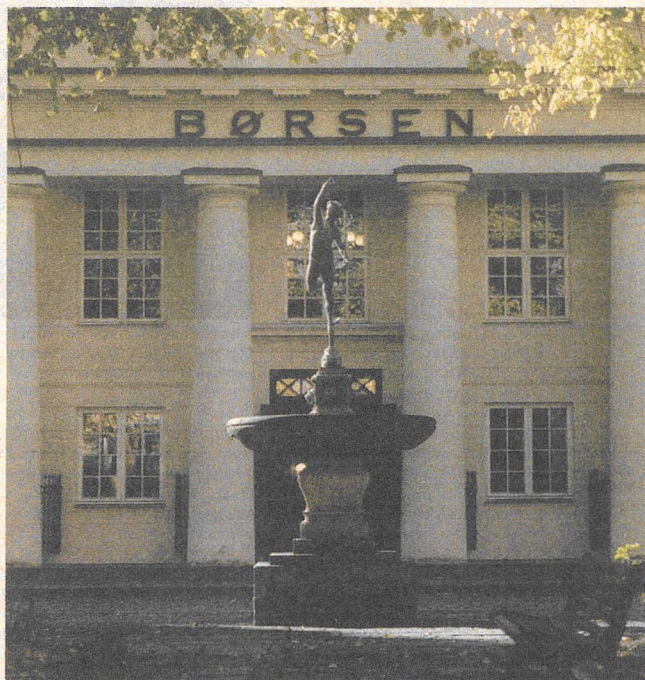
Vårt utgangspunkt er å prøve å forstå hvorfor rasjonelle eiere velger å gjøre som de gjør. Kan det være noen gode grunner til å utsette skatten, grunner som ikke dukker opp i Hoddevik sine regnestykker?

En mulig grunn er at eiere kan konsumere gjennom fra selskapet, noe som regjeringen nå forsøker å løse med det noen kaller monstertskatten. En annen mulig grunn er opsjonsverdiene knyttet til å utsette skatten, og det er spesielt diskusjonen vår rundt opsjonseffekter Hoddevik reagerer så sterkt på.

Slike opsjonseffekter kan oppstå av flere grunner. En aktuell opsjonseffekt er at man i fremtiden kan flytte til skatteparadis i utlandet for å slippe skatten. Så dersom det bare er en liten mulighet for at man ønsker å ta fem år i Sveits i fremtiden for å slippe unna skatten, vil det likevel være lurt å utsette betalingen. Hoddevik anerkjenner endelig dette argumentet, men hevder det ikke er andre relevante opsjonsverdier.

Det er feil.

En annen sentral opsjonsverdi er knyttet til at skattesatser varierer over tid. Denne innsikten bygger på arbeid av Agnar Sandmo – en av nestorene i skatteøkonomi

↑ Lån fra selskap til eier utgjorde minst 13 milliarder før 2015, mer enn en tredobling siden reformen i 2006, skriver artikkelforfatterne. Foto: Øyvind Elvsborg

... en tredjedel av de aller rikeste har mer enn 20 millioner kroner i personlig gjeld

i Norge. Endrer skattesatser seg over tid, vil bedriftseiere ønske å ta utbytte i perioder med lavere utbytteskatt og tilbakeholde overskudd i perioder med høyere utbytteskatt. Slike opsjonsverdier hviler ikke på at aktørene vet eller forventer at skatten i gjennomsnitt blir lavere i fremtiden. Det er nok at eiere forventer at det er reell sjanse for at det en gang i fremtiden vil kunne komme en periode med lavere utbytteskatt enn i dag.

Arveavgiften er et godt eksempel. Norge hadde arveavgift i flere hundre år, men da den ble fjernet i 2014, valgte mange eiere å utnytte dette til å overføre selskapene til barna. Selv om arveavgiften skulle bli raskt gjeninnført, har eierne tjent på å bruke perioden med lavere skattesats og dermed over tid betalt lavere skatt.

Tilpasningene til arveavgiften illustrerer at det kan være verdifullt å vente med å ta utbytte i håp om at utbytteskatten i fremtiden skal settes ned.

For eksempel er det økonomer som har tatt til orde for å gjennomføre en tilsynelatende provenynøytral reform som senker utbytteskatten samtidig som selskapskatten settes opp. En slik reform vil la bedriftseiere realisere store, tilbakeholdte

overskudd uten å betale like mye utbytteskatt som de ville gjort i dag.

Et motargument mot slike opsjonsverdier er at det kan være ugunstig for eiere å vente lenge med å ta utbytte, fordi de da ikke kan bruke pengene på privat hånd, for eksempel til å direkte finansiere et boligkjøp. I vårt opprinnelige innlegg i DN i fjor påpekte vi at en eier kan finansiere et slikt boligkjøp med å ta opp lån, og at det gir en skattefordel.

Hoddevik rykket ut og kunne fortelle at hans regnestykker viste at det ikke er fordelaktig å ta opp lån.

Interessant nok er empirien på vår side. Etter skattereformen i 2006 opplevde Norge en voldsom vekst i lån fra selskap til eier. Faktisk var veksten så stor at regjeringen valgte å forby slike lån i 2015, fordi det kunne gi incentiver til å ta lån i stedet for å utbytte.

Den kollektive irrasjonaliteten inkluderer dermed også Finansdepartementet, i tillegg til oss og landets bedriftseiere.

I et forskningsprosjekt noen av oss jobber med, finner vi at omfanget av lån fra selskap til eier var betydelig. Verdien av slike lån var minst 13 milliarder kroner før 2015, noe som innebærer mer enn en tredobling siden 2006.

Vi finner også at de rikeste bedriftseierne fortsatt har mye i gjeld. Faktisk har en tredjedel av de aller rikeste mer enn 20 millioner kroner i personlig gjeld, mens mange av disse samtidig har store urealiserte verdier i selskapene sine.

Grunnen er nok smart skattetilpasning, ikke kollektiv irrasjonalitet.